

בעזחי"ח

אריסטון (פי' סעודה גדולה) עתיד הקב"ה לעשות לעבדיו הצדיקים לעיל,
וכל מי שלא אכל גוי"ט בעוה"ז זוכה לראותו. (ויקרא רבה פי"ג).
לעיל הקב"ה מוציא כרוז כל מי שלא אכל בשר חזיר מימיו, יבוא ויטול
שכרו (קהלת רבה פי"א סי' כ"ח).

מדריך לבשרות

— ירחון דהתאחדות הקהלות —

כולל תשובות, מכתבים ובידורים בענין בשרות המאכלים

— — — — —
ב"ה. חודש אדר-ניסן ה'תשל"ה   שנה ב' קונטרס ו' (כרך ב')

בפיקוח מוה"ר משה שמרין שליט"א
הגאב"ד דקהלתנו קהל יסודי התורה (מלפנים אב"ד דעברעצין)

יצא לאור בהשתתפות הרבנים והקהלות ולומדי תורה
דעיר רבתי ניו יארק

VAAD HAKASHRUS

P.O. Box 56,

BROOKLYN, N.Y. 11228

מדריך לכשרות

— ירחון דהתאחדות הקהלות —

ערשיינט יעדע צוויי חדשים - פרייז \$4 א יאהר
פאר יעדע 4 סובסקרייבערס וואס איהר פערשאפט
בעקומט איהר צוגעשיקט - אומזינסט - די ערשטע
כאנד פון יאהר תשל"ד-ל"ה פון אונזער ירחון

ברוך מרדכי היהודי

אין זיין זכות זענען יודען ניצול געוואָרען
פון די גזירה פון המן ווייל ער האָט אכטונג
געגעבען אַז יודען זאָלען נישט עסען
מאכלות אסורות.

(פדר"א פרק ג)

והי' יושב בשער המלך לראות שלא תטמא
אסתר ונערותי' בכל מאכל אסור ובזכות
זה שנשמרו ע"י אסתר ונערותי' ממאכל
איסור נתגלגל אתחלתא דגאולה

(שם)

למה נקרא יהודי לפי שבפיו לא הי' נכנס
מאכל אסור לפיכך נקרא איש יהודי וכמ"ש
במגילה שהאכילה מאכל יהודי (שם)

ארור המן אשר ביקש לאבד

ווייל ער האָט מאכיל געווען די יודען מיט
מאכלות אסורות דורך דעם האָט ער גע-
האַט א כוח גוזר צו זיין אויף די יודען
שלעכטע גזירות.

(מאמר חז"ל)

בפורים היתה עיקר הגזירה לפי שנהנו
מסעודתו. ע"כ נגזר עליהם להרוג ולאבד
את הגופים שנהנו מאכילה ושת"י של
איסור ושמחה ומשתה של איסור
וכשעשו תשובה עיננו נפשותם כמ"ע
אסתר לך כנוס את כל היהודים ואל
תאכלו ואל תשתו שלשת ימים לפיכ
קבעום למשתה ויו"ט לזכור עיקר הנס.
(ב"ח או"ח סי' תר"ע)

NAME .....
STREET .....
CITY ..... ZONE.....
TEL. .... Sign of Subs.....

NAME .....
STREET .....
CITY ..... ZONE.....
TEL. .... Sign of Subs.....

NAME .....
STREET .....
CITY ..... ZONE.....
TEL. .... Sign of Subs.....

NAME .....
STREET .....
CITY ..... ZONE.....
TEL. .... Sign of Subs.....

השולח
SENDER .....
STREET .....
CITY ..... ZONE.....
TEL. ....

VAAD HAKASHRUS

P.O. Box 56,

BROOKLYN

דבר המערכת

קוראים נכבדים!

נפתח שפתינו, בתהלה ליוצרינו, שהגיענו עד הלום, שתלנו אילן, והשריש שרשים, ונגמל, ופרי עמלינו הבשיל ומתנוצץ כפרי חשוב. כל זאת באה בעזרת השם, ע"י דאגה, זהירות וטיפול בגן, ובכך אם יש התרשלות אף רק במדה גרועה, נענוע ע"י רוח זמנינו החזק, ויזיק למפעלינו.

תהלה לק' שרעיונינו נחמך מהמוך העם, ושביעת רצון נובעת ממעשינו, אך דעו נא רבותי! רצוף עם זה נצרך עזר וסעד מעשיות, היינו, כספיות, די לנו בקשיות עורף, מבתי חרושת של מזון, בתי תעשי' מזונות, מוכרים, מכשירים, ועכ"ז לא נסוגנו אחור, כמדומה שאין לנו לסבול אף דאגה זו, עול של "כסף מנא לך".

בקול של ביישנות אנו מתודים שבלי מקור חיותינו היחידה ה"ה "דמי חתימה" א"א להתקיים, נא! ונא! להשתדל שכל אחד ימשוך לכל הפחות "חמש חברים", וגם אפשר ליתן דמי חתימה לשנה בתור מתנה לבני משפחתו וידידיו, סכום דכרינו! הכל תלוי בכס קוראינו, וידידנו הנכבדים, הצלחתינו או ח"ו להיפך אך ורק בידיכם.

בזכות ההחזקה תתברכו ממקור הברכה בברכת התורה.

המערכת

מיר האבען בעוה"ל געשטעלט אונזער טובסקריפשאן אפטיילונג אויף א קאמפיוטער, וואס מיר האפען וועט אונז פארגרינגערען אונזער ארבייט. אויף יעדעס אדרעס לעיביל וועט איר טרעפען א נומער אין דעם רעכטען ווינקעל. דער נומער מיינט אז דער נומער איז דער לעצטער נומער פון "מדריך" וואס איר וועט באקומען. למשל 009 מיינט אז דער מדריך נומער ניין איז דער לעצטער מדריך וואס איהר וועט באקומען, איז ממילא נאך מדריך נומער 9 זאלט איר נאך אמאהל אריינשווקען געלט. דער וואס קען מנדב זיין אן אפיס אין בארא פארק און אין וויליאמסבורג זאל אונז מודיע זיין. אויך דער וואס קען מנדב זיין אפיס מעבעל זאל אונז ריפען אויף אונזער טעלעפאון 3100-232.

מכתבי תהלה

בס"ד .

RABBI ELIESER ZISHU PORTUGAL
420 CROWN ST., BROOKLYN 25, N. Y.
Tel. PR 3-3636

אליעזר זוסיא בתרומתו
ישראל אכרתי ויל פרסיגול
מפקולען
בנות בברוקלין יצ"ז

יום א' וזק"פ י"ט אדר שנה תשל"ה לפ"ק .

שלמא רבא חינא זחסדא וחייל אריכא וסייעתא דשמיא למע"כ הרבנים הגאונים הבדולים והמפורסמים שליט"א העומדים על משמרת הכשרות והטהרה בעיר ואם בישראל ברוקלין נוא יארק יצ"ו .

לאסהודתא קאתינא על הנזי גברי חשיבי ויקירי דקא עסקין לאכשורי דרא במאכלות כשרות ולאפרושא מאיסורא המסמסמין את הפח מקדושתא ואבדלתא .
תחזקנה ידי העוסקים החשובים הרבנים הגאונים והבעלי פתים החשובים שליט"א הזוכין ומזכין את הרבים .

ויזכו להפיץ רוח הכשרות והטהרה בכל בתי ישראל , בזכות זה נזכה להרמת קרן ישראל והתורה בביאת משיח צדקנו ובנין בית מקדשנו ותפארתנו במהרה דידן אמן .
בברכת התורה הנצחית והגאולה השלמה והאמיחית בב"א .

הרב אליעזר זוסיא פרסיגול

יאלעו עיני הדין בליל סעודת פסח ויזכרו את כל מעשי אלהים אשר עשה עמנו ואת כל מעשי אלהים אשר עשה עמנו ואת כל מעשי אלהים אשר עשה עמנו
התורה שנתנה לנו היא ספר חיים ושלום ורוח הקודש אשר נתן לנו הוא ספר חיים ושלום ורוח הקודש אשר נתן לנו הוא ספר חיים ושלום
22 אלה הם המעשים אשר עשה אלהים עמנו ואת כל מעשי אלהים אשר עשה עמנו ואת כל מעשי אלהים אשר עשה עמנו
23 ואלה הם המעשים אשר עשה אלהים עמנו ואת כל מעשי אלהים אשר עשה עמנו ואת כל מעשי אלהים אשר עשה עמנו
דאמרינן יום 22 זה יום ישיבת ארץ ישראל ויום ישיבת ארץ ישראל ויום ישיבת ארץ ישראל
כי ישיבת ארץ ישראל ויום ישיבת ארץ ישראל ויום ישיבת ארץ ישראל

מכתבי הכרה

ב"ה

לכבוד וועד הכשרות:

שמחתי מאוד ביסוד וועד הכשרות שהי' נחוץ מאוד מקדמת דנא, ולבטח יוסיף הדבר בהרמת קרן הכשרות בארה"ב. ברצוני להודות לכם על בקורכם בכמה מפעלים העומדים תחת השגחתי, ואני מקווה שתמשיכו לבקר בעוד ועוד מפעלים. מתוך בקורכם הכרתי שמטרתכם הוא לשפר מצב הכשרות לא מתוך פניות אשיות וכספיות, אלא אך ורק למען כשרות וטהרת המזון שבני ישראל זקוקים לזה. אני מקווה שהרבה רבנים ומוסדות המכשירים יפצאון ברכה במפעלכם הגדול וישתתפו פעולה עם וועד הכשרות.

בברכת התורה

דובער ליווי

מנהל הכשרות של האו. קעי.

לאבראטארי

האמת ניתן לכתוב כי באו לפני אברכים חשובים בשם הוועד הכשרות דבארא פארק, ואחרי שדיברנו יחד ראיתי כי המה בקיאים בהם ובשמותיהם בכל פרטיהם, ונוכחתי לדעת כי הוועד הכשרות עומד על המשמר, ולדעתי הוא עושה נפלאות ויש"כ וחילם. דיתן ה' שיזכו גם להלאה לעשות פעלים לכשרות. וגם החרושת מעדנים אשר עומד תחת השגחתי הבטיח להם שיעמוד עמהם בעניני כשרות בעת שהמה יעשו תוצרת שלהם, ושוב הי' שכל בעלי החרושת של תוצרת כשרים יתקשרו עם המוסד הזה, ואז בעזרהי' יהי' בטוח שלא יבא ח"ו שום מכשול על ידם.

וע"ז באעה"ח פה ברוקלין

יום ה' לס' שמן זית זך תשל"ה לפ"ק

שלמה זלמן פריעדמאן

(אבד"ק טענקע)

ועוד מכתבי הכרה מלכשרות בארה"ב

... היות א טייל עולם נוצען דוקא חריין אויף מרור צום סדר און נישט שאלאטען וועגען חשש ווערים, וכידוע פון הייליגען חתם סופר זי"ע (או"ח סי' קל"ב) אז עס איז נישט כדאי וועגען איין דרבנן עובר צו זיין אויף 5 לאוין דאורייתא ביי יעדעס ווארעם ודפח"ח. ע"כ וויל איך מעורר זיין אז די אינעווייניגסטע פון די שאלאטען ז"ה דער ווייסע שטעקעל וויא אויך דער שטאם איז אינם בחזקת מחולעים, וואס דארט איז כמעט נישט שכיח קיין ווערעם. בודק זיין איז מען בכל אופן אודאי מחויב וויא יעדע זאך הצריך בדיקה. מיט דעם וועט מען מרויח זיין: א) שמירת הגוף ווייל חריין שאדט פאר אסאך מענטשען. ב) עפ"י הלכה איז שאלאטען מער מצוה מן המובחר וויא חריין (עי' באר היטב סי' תע"ג סקי"א ובכף החיים שם אות ע"ב וצ"צ-צ"ב, ובח"ס הנ"ל). ג) עס איז גרינגער צו עסען א כזית וואס ביי חריין זענען אטייל נישט יוצא דעם שיעור כזית. ד) לכתחילה איז מען מחויב אראפצושלינגען דעם כזית אויף איינמאל (מג"א סי' תע"ה טוסק"ד) וואס איז זייער שווער ביי חריין. ה) עס איז ידוע שיטת החות דעת אז מען איז נישט יוצא אכילת מרור מיט צוריענעם חריין נאר עס מוז זיין שטיקער.

דרך אגב וויל איך מעורר זיין אז מען זאל נישט פארגעסען אויס-צוליידעגען פון דעם וועקיום קלינער דעם מיסש ערב פסח פאר סוף זמן גיעור חמץ. אויך דעם טעלעפאון הענטעל וויא מען רעדט, אויפשרויפען און רייניגען פון חמץ.

החותם פה אירווינגטון

אשר יעקב בלום

בן הרה"ג מקאשוי שליט"א

נ.ב. רצוף פה \$10 להדפסת המכתב ולחילוץ המדריך.

אויף די זייטן פון די שאלאטען

הלכות פסח נחוצות שאינם ידועים לכל

מהרה"ג אבד"ק דעברעצין שליט"א

(א) בדיקת חמץ

- (א) הנוסע מביתו עם כל בני משפחתו קודם אור לי"ד, אם יוצא לאחר פורים, הגם שאינו חוזר עד לאחר פסח, יבדוק בנר אור ליום היציאה בלא ברכה.
- (ב) מי שבודק חנותו ואח"כ ביתו יכול לבדוק בברכה אחת אם אינו מסיח דעת מהבדיקה. אם הוא מנהיג מכונה שבע"כ יסיח דעתו מהבדיקה בשעת הנהגת המכונה, וכן אם הוא בא ממקום רחוק בבאס או בסאבוועי יברך שנית בביתו.
- (ג) אם חנותו או בית החרושת הוא במקום שא"א להתעכב עד הלילה, אז יבדוק חנותו לעת ערב בעוד יום ולא יברך, וכשיבדוק בביתו יברך.
- (ד) יבדוק הישב הכיס של הוועקיום קלינער. הקאפס של המכנסיים, התיק של הילדים, השטריימעל, הטלית בייטעל, הפנים של השעלע-פאון, והראדיעטער ששם נמצאת כמה פעמים חמץ.
- (ה) כיוור (סינק), תנור (געז רענדשו, ברולער, אויווען) וכוסות של ייץ שרף, קשה מאוד להכשיר ונכון למנוע ממנו. מי שמזכרח להכשירם ישאל שאלה.
- (ו) מי שיש לו געביס (פאלשע צייגן) ישאל שאלה.
- (ז) המוציא חמץ בפסח ה"ו, ביו"ט יכפה עליו כלי, ובחזה"מ ישרפנו בלא ברכה, היות כי בזה"ז כל אחד אומר כל המירא.

(ב) זהירות בפסח

- (א) פירות שאפשר לקלוף טוב לקלוף, ושא"א יש להדיח וסגי.
- (ב) מפות ניילאן אין בהם שום חשש.
- (ג) ביצים נקיים שהודחו (געוואשען), לפי דעת הבקיאים אין עליהם עתה בזמנינו שום חשש.
- (ד) לפי דעת הבקיאים אין חשש בבליטשד אגוזים.
- (ה) בכלי נייר לא ישחמשו לשום דבר חם, לצונן שרי.
- (ו) אלו שמגדלים עופות ודגים וכדו' בביתם לשחוק, צריכים להיות מאוד נזהר במאכלם, כי רובם חמץ גמור הוא

(ג) עריכת השלחן

- (א) הצעת השלחן יהי' ע"י בעל הבית או ע"י בעלת הבית והבנות ולא ע"י אחרים אם אפשר.
- (ב) השלחן שעליו מסדרין הסדר יהי' של ד' רגלים דוקא. (באר היטב הל' שבת סי' רס"ב וה"ה השלחן של הסדר).
- (ג) יש לדקדק להדליק עכ"פ ב' נרות גדולות שידליקו משך כל הסדר.
- (ד) ישים ב' מפות על השלחן (משה אפרים סי' תרכ"ה סעיף ס').
- (ה) מפה של השלחן וכן המפה שבה מכסה המצה תהי' לבנה דוקא ולא ישנה למפה צבוע כמבקשי חדשות.
- (ו) הג' מצות לא יניחו זה ע"ג זה בלא הפסק אלא יהי' הפסק מפה ביניהם. חדשים מקרוב באו ועשו כלי של כסף, ויש לכל מצה ומצה חלל בפני עצמה, אין לעורר נגד כלי זה הגם שיותר טוב מפה לבנה כפולה ג"פ. לפענ"ד צריך להטביל כלי הנ"ל, ומי שלא הטבילה עד עתה יטבלנו בלי שום ספק (באר משה כת"י על הגדה).
- (ז) כל המצות יהיו שלימות ואם נשבר אחת מהן אז המצה הנשברה תהי' המצה השני' (רמ"א סו"ס תע"ה ובחק יעקב שם).
- (ח) בנים שכבר נשאו או חתנים היושבים אצל השלחן לכולם יהי' ג' מצות אם אפיקומן, אבל בהשאר דברים יסמכו על הבעה"ב (בא"מ שם).
- (ט) הלוקח צנונות (רעטיך) הקטנים בשביל כרפס, יהי' נזהר לחתוך קצת מהראש או מהשורש כדי שלא יהיו שלימים ויהי' ספק אם לברך ברכה אחרונה אפילו על פחות מכזית משום ברי' (בא"מ שם).

(ד) ארבע כוסות

- (א) יש לשחות עכ"פ רוב רביעית בבת אחת, וטוב מאוד לשחות כל הכוס. לא ישהה בשתיית רוב רביעית יותר מעשרה (10) סקונדען, ובדיעבד יוצא אם לא שהה יותר משתי מינוטיין.
- (ב) שיעור הכוס היותר קטן הוא $3 \frac{1}{3}$ אונס (שלוש ושליש). שיעור היותר גדול הוא $6 \frac{2}{3}$ אונס והוא חומרא.
- יש עוד ב' שיעורים של $4 \frac{1}{2}$ (ארבע וחצי) ושיעור $5 \frac{5}{6}$ אונס (חמש וחמשה שישיות).
- (ג) מי שבכחו לשחות עכ"פ רוב רביעית מהשיעור $3 \frac{1}{3}$ אונס בבת אחת ישחה יין גמור ולא מיץ ענבים (גרעיפ דזוס).
- (ד) וכל שכן שטוב יותר לשחות שיעור רוב רביעית יין גמור $4 \frac{1}{2}$ מלשחות ממיץ ענבים $5 \frac{5}{6}$ או $6 \frac{2}{3}$ אונס.

(ה) איש חלוש או אשה חלושה שאינם יכולים לשתות דוב רביעית יין מהשיעור $3 \frac{1}{3}$, יותר טוב שישתו מיץ ענבים כדי לצאת ידי חובתם.

(ו) צריכים לדקדק מאוד שלא להניח התינוקות לשתות היין ע"י קש נייר (שטראוי) כמנהג אמעריקא.

(ז) בין כוס ראשון לכוס שני שרי לשתות קאפי חזק כדי שלא ישן. ומי שקשה לו להיות ער בשעת הסדר מצוה לשתות כדי שיהי' ער.

(ח) כוס של אליהו ימוזג הבעה"ב בעצמו כי זה כבודו.

(ט) יש ששופכין קצה יין מכוס של אליהו לכל כוס וכוס מהמסובין.

(י) יש שממלאין כוס של אליהו בשעת הקידוש, ורוב העולם נהגו למלאו אחר ברהמ"ו.

(ה) קדש

(א) נכון להרהר בתשובה לפני קידוש בליל המקודש, כי בקידוש אנו

מעדיין על מעשה בראשית ולהיות עדים כשרים צריכים מקודם

לעשות תשובה (אלי' רבה סי' רס"ח סקי"ב הובא במשב"ר ש"ח).

(ב) כל אחד בין איש ואשה מקדשין בעצמן על הכוס, כן המנהג ונכון.

(ג) אשה המברכת שהחיינו על הנרות לא תברך שהחיינו בשעת קידוש,

ומותר לה לענות אמן על ברכת שהחיינו של בעלה.

(ד) כשמברכין ברכת שהחיינו בקידוש, וכן האשה בהדלקת הנרות,

יכוזנו על כל מצוה ומצוה של הלילה.

(ו) מצות הגדה

(א) יש מנהג שרק אחד מהבנים שואל המה נשתנה, ויש מנהג שכל

הבנים ואפילו הנכדים שואלים, ויש מנהג שגם הבעה"ב חוזר

על המה נשתנה, וכל אחד יחזיק מנהג אבותיו.

(ב) מחויב לתרגם ההגדה לנשים שהם גם כן חייבת בה, ואינם יוצאות

במצות סיפור אם אינם מבינים.

(ג) מצוה לפרש העשרה ניטים שנעשו לאבותינו על הים המפורשים

היטב ברע"ב פ"ה ממס' אבות משנה ד' ועיי"ש בתפ"א.

(ד) מצוה שיספר אדם חסדי ד' שנעשו אם אביו, זקנו ומשפחתו.

אלו שהיו במחנות ההשמדה (קאנצענטראציע לאגערס) וניצלו משם

יספרו חסדי ד' שעשה ד' עמהם.

ה) כמו שחייב אדם לראות את עצמו כאילו יצא ממצרים כמו כן חייב לראות עצמו כאילו הי' מעובדי עבודה זרה, ועכשיו קרבו המקום לעבודתו, והלילה התחיל לעבוד השם במצות הנוהגות בזה הלילה. (דרשות חת"ס ח"ב דף רס"ח טור ד' ד"ה מה).

מצה

א) קודם נטילת ידים יאמר "רחצה מוציא מצה", כדי שלא יפסיק בין נט"י לברכת המוציא באמירת "מוציא מצה". אם לא אמר קודם נט"י יאמר קודם ברכת המוציא ואינו הפסק.

ב) טוב להרהר הלשם יחוד של אכילת מצה בלבנו, אבל מי שאמרו בפה ג"כ יפה עושה. (בא"מ על הגדה)

ג) יזמין עוד מצה שמורה כדי שיהי' מזומנים להשלים לב' זיתים לכל אחד.

ד) הבעה"ב יאחז הג' מצות בידו ממש ולא ע"י הקערה, ויברך המוציא לחם ויוציא את כל המסובין. ויבצע מהשלימה ומהפרוסה ויחלק לכל המסובין, וישלים להב' זיתים מהמצה המזומנת לפניו.

אחר שגמר לחלק יברך הבעה"ב עם המסובין ביחד בכוונה עצומה ובשמחה וחדות הנפש ברכת על אכילת מצה ויאכלו תיכף ומיד

ה) העיקר הוא להכניס הב' זיתים לתוך פיו ביחד וילעוסם עד שיתפכו לחומר רך, ומה שלעס יניחנו על צד אחד בפיו וכשגמר ללעוס כל הב' זיתים יבלע הב' זיתים ביחד. אם אי אפשר לו לעשות כן אז יבלע עכ"פ כזית בבח אחת ואח"כ הזית השני, ואם זה אי אפשר, אז יראה שעכ"פ לא ישהה יותר מב' מינוטי' כדלקמן.

ו) עכ"פ יאכל בתוך ב' מינוטי' ואם אי אפשר עכ"פ יבלע הב' כזיתים בתוך חמשה או ששה מינוטי' ולא יותר. (כך ביארתי שיטת קמוח"ז מרן הח"ס זי"ע עפ"י מנהגינו שהמצות הן דקות ואין מחזיקות יותר מב' זיתים ובדוחק ג' זיתים. ושיעור ט' מינוטי' שבתשו" ח"ס ח"ו סי' ט"ז קצת זמן ארוך וטוב להחמיר).

ז) שיעורי כזית מצה לפי מצה שלנו הוא בערך (קשה מאוד להודיע בצימצום): סתם מצה שמורה (של יד) מחזיק ג' כזיתים קטנים או ב' גדולים ולא יותר. סתם מצה (של מאשי'ן) אינו מחזיק יותר מב' כזיתים קטנים וכזית ושליש כזית גדולים. ולפי זה צריך להזמין עוד מצה שמורה כדי שיהי' לכל אחד ב' כזיתים בריוח.

שיעורים הללו נתתי עפ"י יסוד שקילאגראם אחד מחזיק
 ל"ג זיתים ופונד מחזיק לערך ט"ז כזיתים גדולים.
 אף מי שאינו יכול לאכול מצה או מרור יאמר בברכה אשר גאלנו
 " לאכול בו מצה ומרור (ביארתי בבאר משה שם דלא כהחיי אדם
 כלל ק"ל אות י"ז האומר שלא יאמר).

מרור (ו)

א) למרור מצוה מן המובחר סאלאט (שאלאטען), וצריך לבדוק ב'
 וג' פעמים ועכ"פ פעם אחת ע"י איש. ואם אפשר ליקח סאלאט
 הרב, יאכל רק הלבן הקשה שבאמצע שהם נקיים מתולעים לבמרי
 ויוציא אליבא דכו"ע.

ב) מי שאינו יכול לבדוק הסאלאט, חלילה לו ליטלו, ויטול מרור
 (חריין), ואם אי אפשר לו לאכול מרור אז יקח אינדייוו
 (endives) שהוא נקי מתולעים. ובשנים שהסאלאט מתולעת מאוד
 אז כמעט אי אפשר לבדוק וחלילה מליטול אפילו לבקי, ויטול
 אינדייוו.

שלחן עורר (ט)

א) רבים נוהגים שלא לאכול דגים כל ימי הפסח, ומי שנוהג לאכול
 דגים יראה שיקנה דג חי.
 ב) נכון לדמר שושנת יעקב בליל ב' בסדר זכר לתלדית המן שהי' אז.

אפיקומן (י)

א) לכתחילה יש לאכול ב' זיתים מצה ויצטרף מהמצה המוכן לזה.
 ב) אם אי אפשר בשום אופן לאכול ב' כזיתים עכ"פ לא יפתוח מכזית.
 ג) ידקדק לאכול בהסיבה.
 ד) נשים הייבות באפיקומן כאנשים.

נא לברר

... יואילו בטובכט לברר אצל הכעמיקער בענין "הסירופ" שנותנים

בחורף לכל מאן דמשחל (הוסט) ומצטנן קצת בחולה שאין בו סכנה (כלומר בלי חום) ורבים מקבלים זה בחורף. ויש לברר אם לא מעורב בדבר איסור של נבילות וטמאות כמו שיש בכמה תרופות. והנה לשאר תרופות אין שאלה כיון שהם מרים ורעים יש לנו ההיתר של הרמ"א ז"ל (יו"ד סי' קנ"ו) כיון שהם שלא כדרך הנאתן (באיסור דרבנן), אבל הסירופ הוא מתוך לחיך ויש לו טעם טוב ואם הי' מעורב עם דבר איסור בוודאי אסור לחולה שאין בו סכנה. לכן יואילו בטובכט לברר דבר זה ואם יהי' מותר אז צריכים גם לעשות ברכה על הסירופ כי על יתר תרופות אין עושים ברכה הנהנין משום שהם בטעם רע ומר, אבל הסירופ יש לו הרב חיים אלי' שטערנבערג טעם טוב.

רב דמחזיקי תורה-חיפה

... אבקש מהועד לחקור אצל הרבנים המכשירים, האם מדקדקים שיהי'

השגחה על: ארטיפישעל פלעיווערס (2 Artificial Flavor) קרים אף סארטאר (3 Cream of Tartar) וועי און קאסעיין whey@casein לגבי מאכלים שנמכרים בשם חלב ישראל.

גם אם מצריכים הגעלה במים רוחחים דוקא או משתמשים בסטיעם (steam) או בדבר הפוגם, האם מצריכים שהכלים יהיו אינם בני יומם? מי הם המשגיחים, ואם הם רגילים בבקורת תמידי בבתי חרושת שנותנים עליהם הכשרתם?

שוב יהי' אם תוכלו לפרסם מעמדו של כל רב המכשיר בדיננים אלו ובכן יהי' האפשריות לכל אחד לברור הטוב בעיניו. הרב ישראל היזיגער

הנה באתי לשאול חוות דעתכם בענין הנחוץ מאוד לרבים. היות

ששאלתי את הרב הגאון מהר"מ ביק שליט"א אם מותר לאכול בפסח domino צוקער. והושיבני שאין שום חשש, ושאלתי אותו ג"כ בענין הקאצקע צוקער (חתיכות) וענה לי ג"כ כנ"ל, ושמעתי שהוא לבד הי' שם, והוסיף לומר "הלואי יהי' המצות כשר לפסח כמו הצוקער. ע"כ היות ואתם מזכים את הרבים בעניני המאכלים, נא ליתן חוות דעתכם בזה. ידידכם חיים מ. פיש

המערכת: ביקדנו בבית החרושת העושים דאמינא domino צוקער והדפסנו במדריכנו (תמוז-מג"א תשל"ד) שאין שם שום חשש איסור, לפי ראות עינינו אז, הי' נראה שגם חשש חמץ אין שם. אבל היות שלא היינו שם בשעת עשיית הצוקער בשביל פסח, לא נדפסו במדור "פעסטשטעלונגען".

שימו לב

א. הנה באתי בשורות אלו לעורר בענין הקענס שקונים אצל החנוני ממולאים באוכליין, מצוי מאוד שכאשר נחרוקן ממה שבתוכו משתמשין בו לבשל (ע"פ רוב ביצים), ואין נוהרים להטבילן אף שהבעלי בתי חרושת עושי האוכל המה ישראליים, אבל גוף הכלי לא נעשה על ידיהם כלל כידוע להעוסקים בענינים אלו. ואפילו אם ננקוט דרוב בעלי בתים הם ישראל, עי' שו"ת תשורת שי (ח"ב סי' ע"ד) דמ"מ חייב בטבילה. וצ"ע מהיכן סמכו להקל בטבילת כלי מתכות שהוא דאורייתא לרוב פוסקים. ולנע"ד מצוה רבה לעורר בע"ז.

ב. הנה מענה כפי הרבה בני תורה, בשעה שקונים כלים ואין הזמן גורם למבלו תיכף, אומרים שפעם ראשון מותר בלי טבילה, ולא מצאתי שום מקור לזה, אלא מ"ש הפר"ח סי' ק"כ סקכ"ב לחלוק על האו"ה, וש"ז וש"ך, בשואל כלי מחנוני ישראל (שלקחו מעכו"ם) לצורך סעודה, דדעת ש"ז וש"ך מ"מ יטבילם בלי ברכה. וכ' בערוה"ש שכן נוהגין לשאול כלים לצורך סעודה (פע"א) ואין טובלים, ועכשין אפילו לפר"ח וערוה"ש לא התירו רק בשאלה לצורך סעודה, אבל בקנין גמור מאן דכר שמי', ואפילו בשאלה הלא ש"ז וש"ך מחמירין, וע"כ צ"ע בטעם ההיתר.

ג. גם נכון לעורר שהבקבוקים שקונים עם משקה אסור לשחות ממנו, שלא נטבלו, דאף לדעת בית יהודא וברכ"י המתירין בקבוק בלי טבילה, המעיין שם יראה דהיינו רק אם מוזגין ממנו לכוס וכך שותין ולא כששותין מהבקבוק. גם אינו מנימוסי דרך ארץ לשחות באופן זה.

שמחה ישראל בלום

בן הרה"ג מקאשוי

שליט"א

הנה ברצוני להעיר על דבר נחוץ, מובא ברמ"א סי' רמ"ב בסי' הראשון של הלכות שבת וז"ל הנה נוהגין ללוש כדי שיעור חלה בבית לעשות מהם לחמים לבצוע עליהם בשבת ויו"ט (ממרדכי ריש מסכת ר"ה) והוא מכבוד שבת וי"ט ואין לשנות וכו' עכ"ל, ועכשיו חדשים מקרוב באו ומשנים המנהג המובא ברמ"א ואינם אופיין לבד וקונים חלות בחנות ועוברים בזה ג"כ משום אל תשוש תורת אמך שכן נהגו אמותינו בכל הדורות עד כעת. ולא עוד שעי"ז נכשלין בכמה חששים המצויין בדברים הנאפים אצל נחתום לצורך רבים כגון תערובת כמה דברים שכשרותן מפוקפקת וג"כ שמערבין בה ביצים שלנו בלילה בלי קליפתן. ובפרט שאחר הפסח נוסף על הנ"ל יש ג"כ חשש אצל האופים אם חמץ והקמח שעבר עליו הפסח ובפרט על השאור "הגערביין" כמובא בשו"ע או"ה סי' תמ"ח סעיף ד וש"ז ומג"א ובאה"ס שם ושו"ת חת"ס או"ה סי' קי"ג וקי"ט ותשו' תשורת ש"י מהד"ק סי' ס"ו ע"ש, ע"כ צריכים ליהזהר בזה מאוד.

הס' שלמה זעליג גרינבערגער

הנני לעורר אתכם בדבר שאינו ידוע לרבים ועי"ז יזהרו יותר בכשרות שיראו עד היכן הדברים מגיעים.

ראיתי בספר שערים המצויינים בהלכה. המשמר את השבת: עיין בראש יוסף (שבת דף ע"ב) במי שאונסין אותו שיבחר לו דבר אחד או לחלל שבת או לאכול מאכל איסור יבחר לו חילול שבת שהוא באונס והוא מלאכה שאינה צריכה לגופה והוא רק מדרבנן משא"כ נבילה דמ"מ נהנה ועובר עבירה מדאורייתא ועיין בהגהות מהרש"ם (סי' רע"ח) דמכאן יש למצוא זכות להיהודים אנשי הצבא דמלאכתם הוא מדרבנן כיון שהוא מחמת אונס ע"כ. ועיין בשלחן מלכים (סי' י' בהלכה למשה אות ב') באיש צבא שניתן לו הבחירה או להיות בהלשכה ומוכרח שם לחלל שבת בכתיבה אבל יהי' לו אפשרות לאכול מאכלים כשרות או להיות בהמחנה ולא יכרח לחלל שבת אבל לא יהא לו אפשרות למאכלים כשרים דיותר טוב שיבחר לו להיות בהלשכה שהוא חילול שבת באונס והוא רק מדרבנן מלבחור במחנה ולאכול מאכלות אסורות וכמש"כ הראש יוסף הנ"ל ועי' במהרי"ק (סי' קצ"ג) ומהרש"א ב"ב (קי"ט) ופנ"י (שבת דף ע"ד) ופמ"ג (שכ"ח) סק"ד מ"ז) ושו"ת חות יאיר (סי' קפ"ג) וכפת תמרים (סוכה דף ל"ג) שמבואר מכולם דמחלל שבת באונס שהוא מלאכה שאינה צריכה לגופה ומדרבנן הוא עי"ש.

וראיתי בספר מחנה ישראל להגה"ק החפץ חיים ז"ל שנשאל מחיל יהודי מה לבחור כי יכול להיות במחנה אחד שממפקד שם הוא איש טוב ומרשה להם לשחוט ולבשל בכשרות, אבל מוכרחים לעבוד בשבת, ובמחנה השני אינם מניחים להנהיג כשרות אבל ממפקד נותן רשות לשבות בשבת ובכך כדת מה לעשות. והשיב הח"ח ז"ל שהגם ששבת הוא איסור סקילה אבל כשיחזור לביתו ישמור כל השבתות בכל הזהירות ויהי' הכל בסדר אבל אם יאכל טריפות ונבלות, ישאר הפגם בנשמתו לעולמי עד, וראו עד היכן הדברים מגיעים.

וגדולה מזו מצינו בר"ן (רפ"ב דע"ז) בשם הרשב"א הובא להלכה בהג"ה (יו"ד סי' פ"ג ס"ז) ולא יניק תינוק מן הנכרית אם אפשר בישראלית דחלב נכרית מטמא הלב ומוליד לו טבע רע מחמת הנבילות וטריפות שאכלה, וכך אם הישראלית חולה ומותר לה לאכול דברים אסורים לא לינק התינוק ממנה שמזיק לו להתינוק וכך לא יניח האב שהתינוק יאכל דברים אסורים מפני שמזיק לו שמטמא הלב וגורם לו טבע רע (עיי"ש בט"ז סקי"ב וש"ן סקכ"ה) ובביאורי הגר"א שם. הרב ישי גאלדבערגער

"פסח מישט מען זיך נישט" פון פנחס ראפ

מיט דיא ווערטער האט א פראסטער בעל הבית זיך געקענט ארויס דרייען פון נישט עסען פסח און שטוב פון א גאהר ערליכען בעל הבית, אפילו פון דער רב פון שטעטעל אליין. יעדער האט געוואוסט אז פסח איז א יום טוב פון גרויס זהירות אין יעדער האט זיין באזונדערע מנהג, איז מעגליך אז יענער איז זיך נישט נוהג דער חומרא וואס איז ביי מיר מקובל פון מינע עלטערען און רבי"ס. מען איז יענעם חלילה נישט חושד אין קיין שאלות אבער, פארט האט ער אנדערע מנהגים.

א צווייטער טעם פון נישט מישען זיך איז געווען. עס האט אפט פאסירט אז די עופות וועלכע פלעגען עסען ווייסן אין טאמער האט מען נישט גוט בודק געווען דעם עוף און מען האט עס אנגעקאכט אין א טאפ וואס מען האט געבארגט ביים שכן, דערנאך האט מען עס צוריק געגעבען. צוויי טעג שפעטער האט מען געפונען דער ווייצעל אין דער עוף, וחמץ בפסח אסור במשהו, האט מען געמוזט כשר'ען אלע טעפ אין געשיר און אויך ביים שכן און אין דער גאנצער שטעטעל ווייל חברא חברא אית לי'. ממילא וועגען דעם האט מען זיך געפירט זיך נישט צו מישען ביי קיינעם ביי וועמען עס זאל נישט זיין. א שיינער הייליגער מנהג שיסודתו בהררי קודש וואס האט אפגעשפיגעלט דעם ערנסקייט מיט וואס מען איז צוגעגאנגען צום יום טוב פסח.

ליידער האט זיך אין אמעריקא דער מצב גע-ענדערט. פאר פסח גייט די באלעבאסטע איינקויפען, זי גייט אריין אין געשעפט אין טרעפט א גאנצער אויסווייל פון "כשר לפסח" פראדוקטען, פון געבראטענע פלייש בי כשר לפסח פיקעלס אין קניידלעך און אפילו כשר לפסח קעיקס מיט קוקיס. איך בין חלילה נישט מפקפק אויף מאכלים וואס ווירען געמאכט אונטער פארלעסליכע השגחה און האבען נישט קיין חשש חמץ. אבער, פארט, ווי איז דער זהירות פון פסח אזוי ווי עס איז געווען אין דער היים, דער עבודת הקודש וואס מען האט אוועק געלייגט ביים רוימען אין וואשען אין שפעטער ביים קאכען ווי מען האט געוואוסט פונקטלעך יעדען מאכל וואס קומט אריין צו עס איז טאקע אין בעסטען ארדענונג. עס פארשטייט זיך אז עס זענען דא זאכען וואס מען מוז קויפען און מען קען נישט אליין מאכען, אבער דאס וואס מען קען אליין מאכען דארף מען טאטע זעהן אליין צו מאכען, ממילא ווען אלי' הנביא וועט אריין קומען וועט מען קעגען זאגען מיט אן אמת'קייט, "צו מיר קען מען א אריין קומען- ביי מיר איז אלס און ארדענונג פאר פסח אזוי ווי עס דארף צו זיין".

שמע בני!

קדושים תהיו כ" הרמב"ן ז"ל (בפ' קדושים) לקדש עצמו במותר לו, ולא להיות נבל ברשות התורה, ולשום מעצור לכל דברי הרשות, וא" מהם המבואר בכתוב, כל עמל אדם לפיהו, האכילה ושתי; יתירה, אשר מכלה הגוף כמו שכתב הרמב"ם ז"ל (הלכות דיעות פרק ד' הלכה ב'), ומכלה הנשמה, ובודאי הדור חלש ואיך בנו כח לסיגופים ותעניתים, אולם לא להיות מזוללי בשר וסובאי יין בלא הגבול הראוי, ודבר זה הגורם להיות נכשל במאכלות ושתיית האסורות, נעשה כחוק חיוב שצריך לאכול כל מין מאכל שישנו בעולם, וממעלא אפילו אין הכשרות ברור, פקוח נפש דוחה כל איסורין שבתורה, אין אנו עושין הרבה חקירות, רק אם יש איזה פיתקא באותיות של קודש כבר הוא בחזקת כשר לפש היפה, וכך אם יש איזה סוחר או עד כבר הותר הכל, והאמת שבלתי ידיעה ברורה על כל הנכנס לפה שהוא כשר, או ע"פ רוב א"א להמלט מלהכשל במאכלות אסורות ר"ל, והחיוב לשאול למורה הוראה תרדי, ותלמיד חכם אמיתי, בכל מאכל האם אפשר לסמוך על כשרות דבר זה או לא, וכך אצל שמחות וחתונות לידע בבירור גמור מהו זה ועל מה זה, ואפילו אם באמת כשר לא צריך להרגיל עצמו וזרעו לאכול מכל מין ומין המתרגש ובא לעולם להתענג בתענוגים, שבוה בעצמו מחליש הנשמה ומחליש הגוף, ומדחי אל דחי ח"ו אנו יוצאים לבקש לימודנו, בכל מיני מאכל, ומן ההיתר אנו באים ח"ו לאיסור, ושמת סכין בלועך אם בעל נפש אתה אמר החכם מכל אדם (משלי כג).

קו"ח בן בנו של קו"ח במשקאות, אשר רוב רובם אסור לשתותם, והלא ישנם משקאות בהכשר ברור ולמה לשתות ממי שיחור אשר כמעט כולם אינם כשרות, גם בלעדי זה תסמר שערות אנוש לראות איך ירדנו לשתות יין שרף כמו בני עשיו אשר נבראו לצורך זה, לשתות ולהשתכר, ומעולם לא ראינו בר ישראל לשתות רק כטיפה מן היס, ועתה הצלוחיות עומדות הכן לרוב, לרוות הצמאים, וכל בית שאין יין שרף נשפך כמים אינו בית, אוי לעינים שכך רואות, כזאת וכזאת גברה יד הס"א בעוה"ר, ורגילים אנו לפרש (יואל ב' כו) "ואכלתם אכול" אך בכשרות ברור, דעל מאכלות אסורות אסור לברך ע"כ יהי' האי ושבוע באופן "והלחם את שם ה"א", אשר מותר לברך עלי', שנית "אשר עשה עמכם להפליא" דמבואר בשו"ע מפליא לעשות שקושר ה' רוחני בגשמי וזה פלא, ע"כ לכ צורך אכילה לא לתאוה תהא רק "להפליא" לקשור הרוחני בגשמי לקיים הגוף עם הנשמה. (ברכות שמים מאת הרה"ג ר' רפאל בלום שליט"א מקאשוי)

מכתב מרבי עקיבא איגר זצוקלה"ה

הרי ישראל ואדיריהם, שרי תורה נטורי קרתא ורכניהם, חכמיהם ונבונניהם, ראשיהם ונכבדיהם וכל בית ישראל כלו, שלומכן ישבא לחדא. חנוני חנוני אתם רעי, שמוע מלתי ואחותי אשר באזניכם, היום אדברה את אשר חזיתי אספרה, הנה אנכי זקנתי ושבתי, וכוחותי הגופניים אשר כל הימים אשר אני חי מעט ורעים היו, הנה עתה יום יום יצערו ויחסרו, ע"כ יהיו דברי מעטים, והנני משמיע דברי אתכם אשר כנסל החול וכנסל הכבד יכבדו על לבבי עצורים זה זמן מה כאש בעצמותי ולא אוכל כלכל אותם עוד. הנה זה שנים לא כבירים חדשות נעשה בארץ לא שערום אבותינו, כי הוציאו אמנים (בראנטוויינברענער) להוציא (שפיריטוס) למסוך ממנו משקה יין שרף על חג הפסח מתפוחי אדמה הנקרא ערדעפפעל והעד עליהם מבתי דינים אשר במקומות מושבותם שנעשה בהכשר בדקדוק החיובי ליומא דפסחא, יש אשר סמכו ונשענו על הדברים שהוגד להם מפי מגידי אמת, ויש המדקדקים אשר לחומר איסור חמץ לא הי' נכון לבס בסוח על עדות אחרים, כי עין בעין ראו מעשי ידי האמן מהחל מעשיהו עד אם כלה לעשות, אפס בכל זאת אחר עבור שנה או שנתיים נודע ונגלה תרמית וערמת האמנים החטאים האלו בנפשותם, והס בעצמם נתנו תודע כי בשאט נפש וערמת לבס הסתירו עצה להמשיך אליהם דבר המחמיץ בלתי יודע גם להעומדים עליהם מהחל ועד כלה, והוא כי הסילו חמץ תוך בארות ואגמים אשר מתוכם שאבו המים אל השפיריטוס, ומאז נודע הדבר כי קשה מאד וכמעט אין ביכולת ידי אמן גם היותר מהיר במלאכתו להוציא שפיריטוס מתפוחי אדמה אלו אשר יהי' ראוי למסוך יין שרף בלתי אם נתחמץ.

ואם כי המצא ימצא עוד אחד או שניים במדינה המתברכים בלבבם לאמר להם לבדם נתנה הידיעה הזאת, ורו זה לא אנס להו לעשות בלתי תערובת חמץ, גם אם לא יפג לבינו מהאמין להם, הנה עכ"פ מעוטא דמעוטא דלא שכיח, ונוסף עכ"ז אי גם יהיבנא להו כי כן הוא שנעשה משקה זה באמת בלי שום תערובת חמץ, עוד רחוק בעיני ורוחי זרה למשתי אותו בימי דפסחא מטעם הכמוס עמדי וצפון בקרבי, העת לא עת לגלותו כיום, ולבי יהמה כחלילים, בזכרי זאת יאחזוני צירים וחבלים על עם ה' כי יפלו במהמורות, ינקשו וילכדו בחבלי עון ובמכשולים גדולים.

על כן קמתי והתעוררתי, ואת חצני גערתי לבלתי התמהמה עוד לעשות לד' להודיע צערי ויגוני לרבים ולאסור באיסור גמור לשנות ביומא דפסחא יין שרף העשוי משפיריטוס היוצא מתפוחי אדמה, ועון העובר כעון המסייע יהי' כבד מאד כשוחה וכמשקה לישראל חמץ דגן גמור, אף רם יהי' כתב הכשר, שעשוי בלי תערובת חמץ כלל, ואני גוזר על כל הסרים למשמעתי, להזהר ממנו ומתערובותו,

ואליכם אישים החרדים אל דבר ה' קולי אקרא, כל מי שלמד זמן מה בישיבתי מנעורי עד היום הזה, אף להגדיים שנעשו תישישים, והמה גדולים וטובים ממני, אני מבקש ופוקד בפקודה חזקה להחזיק במעוז הדבר הזה ולפרסם איסור במקומות ממשלת' לבל יהי' לאבן נגף ולצור מכשול לבית ישראל, ולחכמי הדור כולם הקרובים והרחוקים, ישרים וצדיקים אשר הוקמו והורמו לרעות את עם ה' על נהרי נחלי התורה והיראה אליכם אחי ורבותי אשים דברתי ומפיל אנכי שאלתי ובקשתי לשום לב על הדבר הזה ולהסכים דעתכם הגדולה לדעתי הנמוכה והשפלה להרים המכשלה, ולהסיר התקלה, ולאסור איסור על נפש השוטה משקה זו ביומא דפסחא, ולפשט איסורו בכל גלילותם, ולגל בני ישראל יהי' אור במושבותם, כאשר לא יטמאו נפשם רוחם ונשמתם.

דברי הכותב וחותם לכבוד השם, ולכבוד תורתו הקדושה אשר נתנה לנו ע"י אביר הרועים למורשה, פה פאזען בירח כסלו בעשרים יום בו שנת תקצ"ו לפ"ק. עקיבא במוהר"ם גינז מא"ש

מהמתרחש בעולם הכשרות

מיר ערקלערען דייטליך אז ווען מיר שרייבען וועגען ארץ ישראל' הכשרים, שרייבען מיר נישט ווייל מיר האבען די פראדוקט פעסטגעשטעלט ווייל מיר זענען נישט געווען ביים מאכען. מיר באציען זיך צו די הכשרים וועלכע זענען אנגענומען ביים רוב פון דעם חרדישע יודענטום אין ארץ ישראל אלס פארלעסליך. ממילא וועלען מיר פון היינט אהן און ווייטער דאס באהאנדלען אין דעם אפטיילונג פון "המתרחש בעולם הכשרות". צ.ב.ש. אז מיר שרייבען אז א טייל "כרמית" קענדיס האבען א השגחה פון א רב אין ארץ ישראל, איז אונזער כוונה אז ווער עס וויל זיך פארלאזען אויפ'ן רב וואס איז אנגענומען אלס פארלעסליך,, זאל נוהר זיין אז אויף יעדער קענדי זאל זיך געפונען דעם רב המכשיר'ס נאמען ווייל רוב כרמית קענדיס האבען נישט א השגחה וואס איז אונז באקאנט אלס פארלעסליך.

אזוי ווי עס איז אונזער אויפגאבע צו פארשטארקערען כשרות ווי עס איז נאר מעגליך, האלטען מיר פאר א חוב צו זעהן אז עס זאל גרינגער אנקומען פאר די קונים צו באקומען כשר'ע פראדוקטען מיט נידעריגע פרייזען. מיר ווילען מודיע זיין אז די כשר'ע מילכיגע פראדוקטען דארפען נישט צו קאסטען מער ווי א גאנץ יאהר, היות די קאמפאניס וואס פראדיצירען די פראדוקטען העכערען נישט די פרייזען פאר די גראסערי לייט.

ועד הכשרות

שע"י העדה החרדית

ת"י שמואל 24 א' בנימינ

פניה"ק ירושלים תונביא

ת.ד. 5004 - טלפון 231084/221651

יש... ב' לחש... אגב... הש"ל

הודעה לרבי... בדבר ייבוא כשר... "ירושלים" המיוצרים ע"י חברת "אטס" וכן בדבר המשקאות החריפים של הנ"ל ש נ ש ל ח ו ל ח ו ל

בהמשך להודעה רבותינו הגאונים הנד"צ של העדה החרדית פניה"ק ירושלים ת"ו מודוש שבט תשל"ה, בעניין כשרות הבהל (ספירט) לפסח וכן כל מה שנכתב בו מהנ"ל.

הננו להודיע כי כל היינות ומיץ ענבים בשם "לרושלים" המיוצרים ע"י חברת "אטס" אשר נשלחו להו"ל בהכשר הביד"צ ומורפס "כשר לפסח" אשר על כל בקבוק טמל חותמת הביד"צ כזה: אין בהם שום מערובת של כהל (ספירט) שכתש המץ וגם אין בהם חשש של הכלים.

והם כשרים לתג הפסח למהדרין.

אבל המשקאות חריפים בשם "ירושלים" המיוצרים ע"י חברת "אטס" כמו:

ברנדי (פנביאק) שליבוויץ ונדקה ווישניאק וכו' גם אם הם כחוחמה שלנו הנ"ל ומורפס "כשר לפסח" וכן כל מיני הליקרים בשמותיהם השונים, יש בהם חשש המץ ואינם כשרים לפסח.

אמנם כל המשקאות חריפים מהנ"ל שנקנו עד פסח תשל"ד בחותמת הביד"צ והמורפס "כשר לפסח", אין בהם שום חשש מערובת של כהל (ספירט) שכתשות המץ ולא חשש של הכלים. וכשרים לפסח כלי פקפוק.

ועד הכשרות
שע"י העדה החרדית
פניה"ק ירושלים תונביא

ג.ב.
מבקשים מכל אחד
שיפרסם תוכן הודעה זו.

להסיר מכשור

אזוי וזי איך בין איבערניינט און אינפארמירט געווארן פון א סאך מענטשען וואס גיבן די פאשקעס-פראדוקמען נאר ווייל זיי מיינען אז דער בעל המכשיר איז דער קאזשוי רב, דריה"ג המפורסם מחבר"ד רפאל בלום שליט"א, דער נשיא פון ישיבת אהל שמהל דקאשוי אין אירווינגטאן, נ.י.

ע"כ להסיר מכשור זיינען מיר דא מפרסם, אז דאס איז א מענות מחלפת, ווייל כ"ק מרן אדמו"ר מקאשוי שליט"א גיט נישט קיין הכשר אויף קיין שום פאשקעס-פראדוקמען, און ער האט קיינמאל נישט געגעבען.

דער ריכטיקער בעל המכשיר פון פאשקעס איז: דריה"ג מרדכי צבי שפיינער שליט"א פון בארא פארק (וועלכער רופט זיך אויך אן קאשוי רב).

כמוי הקפן

יוחנן גאלדברענער

פעסטשטעלונגען

די אלע פראדוקטען וואס מיר האבען באריכטעט אין די ירחונים זענען נאר פאר אגאנץ יאהר נישט פאר פסח אחוץ דארט ווי מיר שרייבען אז עס איז פאר פסח.

קענדי

בנוגע צו פסח, דארף מען נוהר זיין אויף די קענדיס און שאקאלאדען וועלכע האבען אין זיך לעציטין (Lechitin), (אפילו עס האט א הכשר). עס איז געמאכט פון קסניות.

טאפי קענדי (Taffy Candy)

די טאפי קענדי וואס איז ביז יעצט פארקויפט געווארען אלס "כשר", ווייסען מיר בבירור אז עס דא דעריין א הערובת איסור. מיר באציען זיך נישט צו דעם וואס איז יעצט ניי געמאכט געווארען.

לאקשען, מאקאראני, פערפעל, ספאגעטי

מיר האבען באזוכט די סקווערער לאקשען קאמפאני Imperial Noodle Co. ווי מיר האבען געזען די גאנצע פראצעדורע ווי פאלגענד:

- (1) די מעהל ווערט געטוישט כמעט יעדע 4 וואכען.
  - (2) פון יעדע באסטעלונג מעהל ווערט גענומען א סעמפעל, וועגען ווערים באצילען א.א.וו.
  - (3) די מעהל ווערט געזופט.
  - (4) די אייער ווערען גע-עפענט און אדורכ-געקוקט אויפען פלאץ.
  - (5) יעדען טאג ווערען די מאשינען גערייניגט, אויסער דעם ווערען אלע מאשינען געוואשען איינמאהל א וואך.
  - (6) דער פלאץ ווערט געהאלטען זייער ריין זיכער צו מאכען אז עס זאל זיך נישט קענען מאכען קיין ווערים.
- דארט ווערט געמאכט לאקשען און פערפעל אופן בעסטען אופן.
- מיר האבען באזוכט די קאמפאני ווי זיי מאכען מאקאראני און ספעגעטי Macaroni & Spaghetti מיר האבען אלעס געזעהן ווי פאלגענד:
- (1) אין ספאגעטי קומט נישט אריין נאר Somalina מעהל מיט וואסער. דאס האט אן עקסטער מאשין.

(2) אין מאקאראני קומט נישט אריין נאר somalina מעהל מיט וואסער , עם ווערט געמאכט אויף דעם זעלבען מאשין ווי מען מאכט לאקשען, וואס אין זיי קומט אריין אייער פאודער וועלכע מיר האבען נאך נישט געזעהן ווי מען מאכט דאס. דער מאשין ווערט אבער פריער אויס געוואשען מיט קלור וואסער chlorine , אזוי אז עם איז נישט דא דערויף קיין חששים.

לעקוואר און קעיק פילינג

מיר האבען באזוכט די קאמפאני ווי עם ווערט געמאכט די לעקוואר און "פילינג" פאר די "דעיוויד און בעדפארד" בראנד David and Bedford Brands מיר האבען געזעהן ווי מען כשר'ט די מאשינען. אויך האבען מיר געזען אלע רויע מאטריאל און זיך נאך געפרעגט אויף אלע אינגרידיענטס, און מיר האבען פעסטגעשטעלט אז אלעס איז אין ארדענונג.

קרויט און ענליכע פראדוקטען

מיר האבען באזוכט די קאמפאני Ungar Pickle Co. און מיר האבען געזעהן ווי אזוי זיי מאכען זייערע פראדוקטען. (1) יעדעס בלעטעל קרויט איז מען עקסטער בודק וועגען וועריס. (2) עסיג ווערט גענומען פון א קאמפאני ווי עם איז נישט דא דארט קיין וויין עסיג. (3) מאיאנעז mayonnaise מאכען זיי אליין פון אייער וואס מען עפענט אויפ'ן פלאץ, און נום-אלע אויל. זייערע פראדוקטען זענען ווי פאלגענד: זייער קרויט, וועדזשעבעל סאלאד, פייטעיטע סאלאד, גערקון סאלאד.

קאווע

מיר האבען באזוכט די פאבריק ווי די ליטבער קאמפאני פון ברוקלין מאכט די געמאלענע קאווע פאר פסח (נישט די אינסטענט). מיר האבען געזעהן אלע רויע מאטריאל און דער גאנצע פאבריקאציע פון אנפאנג ביז דעם פאקען. אלעס איז אויפ'ן בעסטען ארדענונג.

וויכטיגע ידיעות וועגען מעדיצינען אויף פסח

- (א) דער אפטייקער דארף יעדער מעדיצין, סיי טאבלעטען סיי פליסיג, אריינלייגען אין א נייע פלעשעל.
- (ב) אלע מעדיצינען וועלכע מען מיסט פארשידענע אינגרידיענטס למשל היס מעדיצין, מוז מען פרעגען א רב.
- (ג) די מעדיצינען וואס מען דארף צוזאמען שטעלען פון אסאך מינים, איז בעסער מען זאל עס צוזאמען שטעלען פאר פסח.
- (ד) אודאי זאל מען נעמען נאר מעדיצינען אין ווייטאמינים וואס איז דא מיט א פארלעסליכער הכשר, אויב מעגליך. וויטאמינים און אנדערע מעדיצינען וועלכע זענען נישט דא דערמאנט, דארף מען זייער פאר-זיכטיג זיין און פרעגען א רב.
- (ה) אנדערע מעדיצינען איז ע"פ הלכה בעסער צו נעמען מיט א נידעל, ווי פליסיג אדער טאבלעטען.
- (ו) מיר ברענגען דא א ליסטע פון מעדיצינען וואס איז מבורר אז עס איז נישט דא ביי זיי קיין חשש חמץ. אבער, מיר בארירען נישט וועגען חששות איסור פון א גאנץ יאהר, נעמליך, קאפסאלס וועלכע זענען געמאכט פון גליצעריין. וועגען דעם חשש זאל יעדער פרעגען ביי זיין רב ווייל דאס ווערט באטראכט לויט די געזונדהייט שטאנד פון יעדעס באזונדער.

Sacharine

Freedas

Nose Drops

Neosynephrine

N.T.Z.

Colds

Contac

Stomach (antiacids)

Bicarbonate of soda (new box only)

Citra Carbonate-unflavored

Milk of Magnesia-unflavored

Childrens Anti-Biotic Liquids

Keflex

Liquipren

Mysteclin-F

Ilosone Liquid

V-Cillin-K

Pen-Vee-K

Laxatives

Dialose

Dorbane

Dulcolax suppositories

Epsom salt

Freedas Laxative

Glycerine suppositories

Laxative tablets

Milk of Magnesia-unflavored

Mineral oil (new bottle)

N.R. Nature's Remedy

Senna Leaves

Webers tea (new box)

Pain, Headaches & Fever

Alka Seltzer

Anacin

Bayers Aspirin

Bufferin

Emperin

Excedrin

Freedas Aspirin

Tylenol

Nembutal, sleep
 Nitrospan, heart
 Noludar tablets, sleep
 Novahistine, anti histanine
 Orinase, diabetic
 Ornade, colds & anti histanine
 Otrivin drops, colds
 Ovrall (only with consultation of a Rav)
 Papavid, heart pain
 Pentids tablets, anti-biotic
 Percodan, pain
 Phena phen, pain
 Phenobarbital tablets only; nerves, convulsion
 Povana, worms
 Provera, for women
 Pyribenzamine, allergy
 Quadrinal, asthma
 Quinaglute, heart
 Robaxial, pain
 Salutension, pressure
 Seconal, sleep
 Sinequin, nerves & depression
 Stelazine, nerves
 Stuart, Pre Natal
 Tapazol, thyroid condition
 Teldrin, anti histamine
 Terramycin, anti-biotic
 Thorazine (Brown), nerves
 Tigan suppository, nausea
 Tranxene, nerves
 Tuinal, sleep
 Urispaz, urinary condition
 Vasodilan, blood circulation
 Vistaril, nerves
 Zycloprim, gout

Nitroglycerin tablets, heart
 Noctec capsules, sleep
 Norgesic, pain
 Oracene, (only with consultation of a Rav)
 Ortho-Novum, (only with consultation of a Rav)
 Ovulen, (only with consultation of a Rav)
 Pavatrol, heart pain
 Pen-Vee-K, anti-biotic
 Peritrate, heart
 Phenergan tablets, anti-histamin
 Placedyl, sleep
 Polycillin capsules, anti-biotic
 ProBantnine tablets, stomach
 Proloid, thyroid
 Quaalude, sleep
 Quinidine, heart
 Regroton, blood pressure
 Reserpine, use Serpasil instead, pressure
 Ser-Ap-Es blood pressure
 Sorbitrate, heart
 Sterazolidin, anti-inflammatory
 Talwin, pain
 Tedral white tablets only, asthma
 Tenuate-Dospan, diet
 Tetrex, anti-biotic
 Tigan capsules, nausea
 Tofranil, depression
 Triavil, nerves & depression
 Titralac, antacid
 Valium, nerves
 Vibramycin, anti-biotic
 Zactrin, pain

achromycin, anti-biotic
aldactone, pressure
antivert, dizziness
artane
azulfidine, colitis
bactrium, urinary condition
bendectin, nausea in pregnancy
butazolidin alka, pains
cardilate, heart
cleocin, anti biotic
clomid, fertility
combid, stomach
coumadin, blood thinner
cyclospasmol, circulation
darvocet-n, pain
D.B.I.-T.D., diabetic
Declomycin capsules, anti-
biotic
Diabinese, diabetic
Diamcol, cough
Dicume tablets only
Deprol, nerves & depressions
Dilantin epilepsy
Diodquin, diarrhea
Disophrol, colds & anti-
histamine
Donnatal tablets, stomach
Dramamine, travel sickness
Dyazide, water & blood pres-
sure
Dyrenium, water pressure
Emetrol liquid, nausea
Enduron, pressure & water
Eguagesic, pain & headache
Erythrocin, anti-biotic
Esimil, pressure
Fecsol Spansules, iron
Ferro Sequals, iron
Flagyl, vaginal infection
Gantanol, urinary infection
Gaviscon, antacid
Hiprex, urinary condition
Hycomine tablets, cough
Hydropres, pressure
Ilosone capsules, anti-biotic
Indocin, pain
Isordil, heart
Kaon tablets, potassium
Macrodantine, urinary condition
Mephyton, vitamin K
Mysteclin-F, anti-biotic
Minocin capsules, anti-biotic
Mylanta tablets, antacid
Mysteclin, anti-biotic

aldactazide, pressure
afrin, nasal condition
apresoline, pressure
atromid-s, cholestrol
armour thyroide, thyroid
benadryl capsules, anti histamine
benemid, gout
carbrital capsules, sleep
chlortrimeton 4 mg. only-
anti histamine
cogentin, tremor
copyronil, anti histamine
cytomel, thyroid
dalmane, sleep
darvon, pain
Decadron, anti inflamatory &
allergy
Demulen, (only
with special consultation of a Rav)
Diamox tablets only, pressure-eye
Dicumerol, heart
Digoxin, heart
Dimetane 4 mg tablets only-
anti-histamine
Diuril, water & blood pressure
Diupres. pressure
Dorbane, laxitive
Dulcolax, laxative
Dymelor, diabetes
Ecotrin, pain
Elavil, depression
Emperin with codeine, pain
Enduronyl, pressure & water
Equanil, nerves
Etidrex, pressure & water
Etrafon, depression & nerves
Fergon tablets, iron
Florinal, headache
Fulvicin, fungi
Gantrisin, urinary infection
Haldol, nerves
Hycomine compound, cough
Hydrodiuril, water & blood pressure
Hygroton, pressure
Inderal, heart
Ismelin, pressure
Isuprel Mistometer, asthma
Kaopactate, diarrhea
Marax tablets, asthma
Meproamate or use miltown-
Equanil, nerves
Motin, arthritis
Mylanta Liquids, antacid
Naldecon, colds & anti histamine

One should swallow the two K'zaysim at once. At any rate the 2 K'zaysim should be eaten within 2 minutes.

2. A hand matzoh contains 3 small K'zaysim or 2 large ones. One machine Matzoh contains 2 small K'zaysim and no more.

Morror

1. The best morror to use is Romaine lettuce. It should be inspected at least 2 or 3 times for worms. If possible, it is best to eat only the white stalks in the middle, rather than the leaves.
2. People who are inexperienced in the inspection of lettuce should use horseradishes to fulfill their requirements. Endives may also be used.

Afikomen

1. Two K'zaysim should preferably be eaten. Extra matzoh may be used in addition to the afikomen piece. At least one k'zayis must be eaten, but it is preferable to eat two k'zaysim.
2. Women are also required to fulfill this mitzvah.
3. The Afikomen should be eaten while reclining.

IMPORTANT INFORMATION REGARDING MEDICINE ON PESACH

1. The druggist must place all medicines, whether tablets or liquids, in new bottles.
2. An Orthodox Rabbi should be consulted concerning all medicines which must be mixed with other ingredients (e.g. cough medicine).
3. Medicines which must be prepared from many different types of medicines or ingredients, should be prepared before Pesach if possible.
4. If possible, only medicines and vitamins with a reliable hechsher should be taken. It is necessary to be extremely cautious, and to consult an orthodox rabbi concerning vitamins and other medicines which are not mentioned here.
5. According to Jewish Law, it is better to take other medicines with a needle, rather than orally, if this is possible.
6. This list is a list of medicines which we are certain are entirely free of doubts concerning chometz. However, we are not certain concerning doubts in kashrus for the entire year. Specifically referred to are capsules which are made from glycerine. Every individual should consult his rabbi concerning this doubt, since the permissibility of such medicines varies according to individual medical circumstances.

6. People with pets should not use or buy pet foods during Pesach since most of them are Chometz.

Preparing For The Seder

1. All 3 Matzos of the Seder should be whole. If one breaks it should be placed in the middle of the other two.
2. Silver seder plates for the Matzos must be toveled (immersed) in a kosher Mikvah before use.
3. If using small radishes for Karpas, one should be sure to cut off a small piece from the top or from the root so that there will not be a question as to whether an after b'rocho is needed. (Even if it is less than a Kezayis the size of an olive).

The "Arba Kosyos"-Four Cups of Wine at the Seder

1. One should drink more than half of the cup at one time. It is even better to drink the entire cup. The entire cup should be drunk in less than ten seconds. If this is not possible, one's obligation is fulfilled if he drinks it within 2 minutes.
2. The seder cup must not be less than 3 1/3 ounces. A stricter shiur (amount) is that it should be 6 2/3 oz. 4 1/2 oz. and 5 5/6 oz. are also established amounts.
3. One who can drink most of the cup of 3 1/3 oz. of wine (not grape juice). A larger amount is preferable, BUT, it is better to drink a smaller shiur of wine than a larger one of grape juice.
4. A person who for reasons of health cannot drink wine may fulfill his obligation with grape juice.
5. It is permissible to drink coffee between the first and second cups of wine, in order to stay awake for the entire Seder.
6. The Hagadah should be translated to those who do not understand Hebrew in order to fulfill their obligation.

Matzoh

1. The person conducting the seder should pick up all 3 Matzohs in his hands (without the seder plate) and make the B'rocho Ha-Motzi. He then passes to each person, "2 K'zaysim" of Matzoh. (A K'zayis is the size of an olive.) They all make the b'rocho "Al Achilos Matzoh" and put the 2 K'zaysim of Matzoh into the mouth at once.

Searching for Chometz (Bedika)

1. An entire household who leaves their home before the night of the 14th of Nissan (Erev Pesach) must make a Bedika, without a B'rocho the night before he leaves, (if he leaves after Purim).
2. A person, who makes a Bedika, both in his store and in his home, may do so with one B'rocho, if his train of thought is not interrupted between them. If he must drive or if must come from far away by bus or train, he must make a second B'rocho.
3. If his store or factory is in a place where he can not stay until night, then he should make a Bedika in his store or factory towards evening when it is still day without a B'rocho. When making the Bedika in his home at night he should make the B'rocho.
4. One should remember to search briefcases, shtreimels, cuffs and pockets of clothing, etc. Also, one should unscrew the mouth and ear pieces of telephone receivers as Chometz often falls in them. Also, the bags of vacuum cleaners must be emptied before Pesach.
5. Sinks, gas ranges, ovens, broilers, and whiskey glasses are extremely difficult to kasher, and it is better not to attempt kashering them. If it is absolutely necessary to kasher them for use in Pesach, a competent orthodox rabbi should be consulted as to the procedure.
6. A person with dentures should consult a competent Orthodox Rabbi concerning kashering and use for Pesach.
7. If chometz is found on Pesach (G-d forbid), it should be covered in the place where it is found. If found on Yom-Tov, it should be burned without a B'rocho on Hol-Hamoed.

General Laws Concerning Pesach

by Rabbi Moshe Stern, Debrecin

1. Fruits that can be peeled should be peeled. Those that cannot must be thoroughly washed.
2. Plastic tablecloths may be used.
3. Commercially washed eggs can be used.
4. Bleached nuts may be used.
5. Paper plates can be used for cold foods but not for warm foods.

1. Spaghetti contains only Semolina (flour and water) there is a separate machine for this.
2. Macaroni contains only Semolina flour and water and is made on the same machine as noodles, where egg powder for which we have not yet investigated the production, is also used. The machine is cleaned out, however, with a chlorine solution; therefore, there are no doubts in this macaroni product.

Lekvar and Cake Filling

We investigated the company which produces lekvar (prune butter) and filling for the David and Bedford Brands. We saw how the machines are kashered, checked all raw materials, and inquired about all other ingredients. Everything is in order.

Cabbage

We visited the Ungar Pickle Co. and saw how they prepare cabbage. Every leaf is checked for worms. Mayonnaise is made from eggs which are checked and kosher oil. They make potato salad, cole slaw, pickle salad, and vegetable salad.

Coffee

We checked Lieber's of Brooklyn, which makes ground coffee for Passover (not instant). Everything is satisfactory.

Just as it is our purpose to strengthen kashrus when possible, we consider it our obligation to see that consumers should be able to find kosher products at lower prices. We wish to announce that during Pesach, kosher dairy products DO NOT have to cost more than the whole year, since the companies which produce the products are not raising their prices to the storekeeper.

Verifications

All the products which we have stated in our monthly bulletins are checked for the year around -NOT for Pesach unless we have written that the product is checked for Pesach.

Candy

Concerning Pesach, one must be careful with candies and chocolates containing Lecithin, even when they have a hechsher. Lecithin is made from beans.

Taffy Candy

Regarding taffy candy, which has been sold as "kosher" until now, we know for certain that it contains UNKOSHER ingredients. (We are not referring to that which has been newly manufactured.)

Noodles, Macaroni, Farfel, Spaghetti

We have investigated (the Squerer Noodle) The Imperial Noodle Co., where we have seen the entire procedure, which follows:

1. The flour is changed approximately every 4 weeks.
2. From every batch of flour a sample is taken to be checked for worms, insects, etc.
3. The flour is sifted.
4. The eggs are opened and checked for blood spots.
5. The machines are cleaned out daily; in addition they are thoroughly washed once a week.
6. The factory is kept very clean to assure that there are no worms.

In this factory noodles and farfel are produced. In addition, we investigated the Plant of the Co. where their macaroni and spaghetti are made. We saw the complete process. A report follows:

633-2952 633-2952

... גרויסע מצ'אות
GENERAL AUTO SALES
 קויפט די מערסטע מאדעל'ס שפאנקל נייע
אמעריקאנער סארס
 פאנאפאסישע איינשפארונגען אין פרייד
 דורך אן איינפריינדלעכע וועלט.
 פולע גאראנטיעס פון דער פאבריק.
CHEVROLET * OLDSMOBILE * FORD *
CHRYSLER * DODGE * BUICK *
 * PLYMOUTH
גומער סויף!
 אייד חשבון מיר אן איינזאחל זייער נאכע
USED CARS
 בליגע פרייען. צופרידענעזייט גאראנטירט
 יעקב צעדנווירט

**באצאלט אייער
 סובסקריפשן**

כתבי יד עתיקים
 המעוניין בכחב יד של
 הזה"ק ר' הלל ל"ש
 מקאלאמאיץ על חכמה
 הקבלה יפנה אל
 התלפון 384-5055

הצלה רופא: 387-1760
 בקשה בחינם
 דער עס קען מנד זיין ענין פרייע
 משור און ענין משפחה פאר היימישן
 וויכטיגן מוסד זאל מוחל זיין רופען :
 מיטער פריד - 7612-435
 ולפונה גדולה יחשב.

קרקע' און קבורה
 אין ארץ ישראל
 ארץ החיים
 תר. הויתים"
 תר. מנוחות"
 און אנדערע בתי עלמין
 חברה קדישא חסידים
 המאגדות בירושלים
MAALIN BAKODESH
SOCIETY
 25 CANAL STREET
 NEW YORK, N. Y. 10002
 DAY AND NITE
 212 233-7878
 IN CANADA:
 MONTREAL 273-3211
 אליעזר יודא גיבס, מנהל

**GREENSTEIN'S
 TOY - STATIONARY CENTER**

4811-16th Avenue
 TEL: 633-4762

Large Selection Of:

TOYS GAMES HOBBIES

FULL LINE OF SCHOOL SUPPLIES

AT DISCOUNT PRICES !

Wonder Park
 438-1179
 4405 - 13TH AVENUE
 BROOKLYN, N. Y. 11219
 SUPPLIERS TO
 SCHOOLS • CAMPS • HOSPITALS
 OFFICE SUPPLIES • TOYS • GAMES
 SPORTS • ARTS AND CRAFTS
 DECORATIVE & CREATIVE
 CRAFT KITS

באצאלט אייער סובסקריפשן!

VAAD HAKASHRUS

P.O. Box 56,
 BROOKLYN, N.Y. 11228
 Tel: 232-3100

"רפואה דראג סטאר"

ווינטשט אן פארען גאנצען עולם א כשר'ן פסח און א פרייליכען יו"ט.
 עם איז דא ביי אונז צו באקומען אלע מעדעצינען מיט
 הכשרים אויף פסח און אויך אויף א גאנץ יאהר.

טלפון : 387-0021